

נתיבות ישע

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי לב
ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול חוצב
להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

חיי שרה תשפ"ד
ודברי זכרון
שנאמרו בבית מדרש גבוה בלייקוואד
ביומא דהילולא של רבינו הגדול רבן של ישראל
מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זיע"א
שנה ו' • גליון רע"ב

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס מל
רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של
תורת רבינו - נא להתקשר למספר:
EXT 9 1-718-854-2290 או לפקס:
1-718-705-8608

חדש!

אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660

תוכן הענינים

חיי שרה תש"נ

ביאור המברר מקחו של צדיק כאילו מקיים עשרת הדברות

- לברר' מקחו של צדיק - ללמוד מהנהגת
הצדיק בשעת המקח. . . . . ג
- ביאור 'כאילו קיים עשרת הדברות' . . . . ד
- חכמים וזהרו בדבריכם גם בשעה
שמבשרים בשורה טובה. . . . . ה
- הלימוד מזה . . . . . ז
- מעשה החסד של רבקה - המבחן מיהו
הראו להיות מהאמהות . . . . . ז
- משל למעשה אליעזר . . . . . ח
- מעשה רבקה . . . . . ט
- ביאור מעשי אליעזר . . . . . י
- אותה הוכחת לעבדך ליצחק . . . . . יא
- חשיבות אליעזר שבייר מקחו של
צדיק . . . . . יא
- איך אומדים חשיבות האדם . . . . . יא
- מהנהגת הצדיק בשעת המקח לומדים
מהותו . . . . . יב
- לימוד תורה כידיעה בעלמא . . . . . יג
- הבירור הוא כשיוצאים לרחוב . . . . . יד
- התורה צריך להאיר גם כשיוצא
לרחוב . . . . . מז

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים
רח' שחל 5, בני ברק
טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

חיי שרה תש"נ

ביאור המברר מקחו של צדיק

כאילו מקיים עשרת הדברות

בזה נתבאר בתורה החשיבות של העוסק לקרב ולסייע לברר מקחו של צדיק, 'די תורה זאגט אונז די חשיבות פון זיך מתעסק צו זיין, נאנט צו דעם צדיק, ארויסצוהעלפען עהם'.

'לברר' מקחו של צדיק - ללמוד מהנהגת הצדיק בשעת המקח

אנו רואים בתורה שבעצם סיפור המעשה בתורה שנאמרה באריכות איך נישג אברהם אבינו אל המקח, איך היה צורת ואופן הדיבור בין אברהם אבינו ועפרון ובני חת. 'אין די תורה, דער עצם סיפור המעשה פון די צעהן מאהל די בני חת, די ווערטער באריכות באשריבען אין די תורה ווי אזוי ס'איז צוגעגאנגען דער מקח'.

בתורה נכתב הדבר באריכות דברים, 'די תורה באשרייבט באריכות דברים'. כל דיבור שדיבר אברהם וכל דיבור שדיבר עפרון. כוונת התורה בזה הוא, 'מיינט דאך די תורה אזוי',

ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב. לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו. (בראשית כ"ג, י"ז - י"ח).

במדרש בריש פרשת חיי שרה (בר' נח, ח) אמרו:

'לאברהם למקנה לעיני בני חת, אמר רבי אלעזר, כמה דיות משתפכות, כמה קולמוסין משתברין, כדי לכתוב 'בני חת'. עשרה פעמים כתיב 'בני חת' בני חת'. עשרה, כנגד עשרת הדברות, ללמדך, שכל מי שהוא מברר מקחו של צדיק כאילו מקיים עשרת הדברות'.

המדרש מבאר הטעם למה נכפל בתורה 'בני חת' עשרה פעמים, ומטעימה שהיא בא ללמד שכאשר הצדיק עושה עסק, כל מי שבא לסייע לצדיק כדי שהמקח יצא באופן הראוי, כאילו קיים עשרת הדברות.

שצריכים אנו להתבונן ולעיין איך ובאיזה אופן ניגשו לכל המקח.

ה'מברר מקחו של צדיק, 'חי' עם המקח של הצדיק, ו'מקחו' של צדיק היינו אופן הנהגת הצדיק בעת המקח. באיזה אופן מתנהלת המשא ומתן של הצדיק, 'ווי אזוי דער צדיק פיהרט דעם מקח, ווי דער צדיק זעצט אדורך דעם מקח, ער האנדלט אין דעם מקח'. איך דיבורו ועשייתו, ובאיזה צורה הוא שואל ומתנהל במקח זה.

זהו 'מברר מקחו של צדיק', שצריך להתבונן גם בענינים אלו בשעה שמסייעים לצדיק, ועל ידי כן 'כאילו קיים עשרת הדברות'.

על מה שאמרו 'כאילו מקיים עשרת הדברות', הכוונה, שאין זה רק זכות גדול לסייע לצדיק - בוודאי שזהו דבר גדול לסייע לצדיק - אבל אנו רואים בתורה בסיפור של המכירה של בני חת, 'די תורה שטעלט זיך דא אוועק ביין דעם סיפור פון די בני חת', שצריכים להתבונן איך הצדיק עושה את המקח, 'ווי דער צדיק זעצט אדורך דעם מקח'.

ביאור 'כאילו קיים עשרת הדברות'
זהו הענין של 'עשרת הדברות'. שצריכים ללמוד ממעשה זה הן את התמימות ואת הצדקות, והן את החלק של האמונה. כי בשעה שאברהם הגיע אל בני חת אמר להם 'גר ותושב אנכי עמכם' (בראשית כג, ד), שאף על פי שהשי"ת הבטיח לתת לו את ארץ ישראל, וכעת כשהוא זקוק לאחוזת קבר מגיע לו הדבר מתוך קושי, והצטרך להוציא ממון עבור הקנין. ולא רק לשלם קצת, אלא לשלם הון רב, 'ער דארף צאהלען גרויס געלט'.

גם יש ללמוד ההתנהגות של אברהם אבינו בכל צורת המשא ומתן עם עפרון. צורה זו שייכת רק באדם שהוא מלא וגדוש עם אמונה ותורה, ישרות ותמימות, 'אָ מענטש וואס איז דורך געוויקט מיט אמונה און תורה און ישרות מיט תמימות'.

מאיש כזה נתפרש בתורה איך היה המשא ומתן בשעת המקח של מערת המכפלה, 'פון אזא מענטש באשרייבט אונז די תורה ווי אזוי ס'איז צוגעגאנגען דער מקח פון מערת המכפלה'.

ועל זה אמרו חז"ל 'שכל מי שמברר מקחו של צדיק

חכמים הזהירו בדבריכם גם בשעה
שמבשרים בשורה טובה

בתחילת הפרשה נאמרה ענין
מיתת שרה. ופירש
רש"י (בראשית כג, ב), 'נסמכה מיתת
שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי
בשורת העקידה שנודמן בנה
לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחו
נשמתה ממנה ומתה'.

כיצד היה ענין זה, מפרש בשפתי
חכמים, שלשון רש"י הוא
'לפי שעל ידי בשורת העקידה
שנודמן בנה לשחיטה וכמעט
'שלא' נשחט, פרחו נשמתה
ממנה ומתה'. ויש לדקדק, שהיה לו
לומר 'כמעט שנשחט', ומהו
הכוונה כמעט 'שלא' נשחט.

ה'שפתי חכמים' מבאר כוונת
דברי רש"י, ששליח
הגיע מהר המוריה וסיפר לה על
העקידה, והתחיל להגיד לה
שנודמן בנה לשחיטה, ואיחר
המגיד לסיים דבריו ולא הספיק
לומר לה שניצל ולא נשחט, וכמעט
שאמר לה שלא נשחט, ר"ל שעה
מועטת קודם שאמר. לכן נבהלה
כל כך מדבריו ופרחה רוחה
ונשמתה.

מבואר מדברי רש"י, שהשליח
היה לו לומר בראשונה

כאילו מקיים עשרת הדברות, כל
מי שחי ענינים כאלו ומשתתף
בענינים כאלו, 'יעדער וואס לעבט
מיט מיט דעם', ולומד מענינים
אלו, אזי 'כאילו' מקיים עשרת
הדברות'.

יש בפעולה זו 'קיום' של עשרת
הדברות, שכן באופן זה
אפשר ללמוד, והאדם מושפע
ולומד איך צריך להיראות אדם
המקיים עשרת הדברות. כי מי
שאינו מקיים עשרת הדברות, לא
יתכן שיתנהג באופן זה בשעת
המקח.

הנהגה זו בעת המשא ומתן שייך
רק למי שמקיים עשרת
הדברות, אך מי שחסר לו באיזה
ענין, הן בחלק של בין אדם למקום,
והן בחלק של בין אדם לחבירו, לא
היה יכול להוציא מתחת ידו צורת
עריכת המקח באופן כזה. והוא
הכוונה 'שכל מי שהוא מברר מקחו
של צדיק כאילו מקיים עשרת
הדברות'.

בנוסף לזה, אנו רואים איך
התורה מעמידה הענין
של בירור מקחו של צדיק, 'ווי אזוי
די תורה שטעלט אוועק ענין מקחו
של צדיק', ולא דווקא 'מקחו' של
צדיק, אלא כל הנהגת הצדיק.

חייו, וזכות שתעמוד לבני ישראל עד סוף כל הדורות, שכל צאצאיו, זרעו וזרע זרעו אחריו יזכו בזכות מה שהיה אמש אצל אברהם ויצחק.

דבר זה סיפר השליח לשרה, שהיה מעשה העקידה - וזהו בשורה טובה, הבשורה הטובה ביותר ששייך, 'די גרעסטע בשורה טובה וואס ס'איז נאר שייך', ולא שייך בשורה טובה יותר מזה. זו היתה כוונת השליח.

אלא שהשליח לא נזהר כל כך בדיבורו, 'עפעס אינעם רעדען איז ער נישט געווען אזוי אויסגערעכענט', שעם כל זה שהגיע לבשר את הבשורה טובה בכל מה שסיפר לה, לא נזהר בענין אחד, כי לא עלה בדעתו שכשתשמע שרה אמנו דבר זה שתפרח נשמתה.

יתכן שלא עלה הדבר על דעתו כי זהו מילתא דלא שכיחא שכשומעים דבר כזה שתיכף תפרח נשמתה. אבל למעשה היה לו להיזהר יותר בדיבורו, אולי תחרד ליבה כשתשמע שבנה נשחט על המזבח. ואף שלאחר כמה רגעים תתוודע שבנה עדיין בין החיים, אבל לשם מה לגרום לאם צער נורא זה אפילו לרגע קט.

שתדע שבנה יצחק חי וקים, שזה עכשיו ראה אותו והוא מצליח בכל עניניו, ורק אז יספר לה ענין מעשה העקידה, ובתחילה היה לו להדגיש שיצחק עדיין בין החיים.

אבל השליח לא אמר כן, אלא השליח הגיע כדי לבשר בשורות טובות. בתחילה סיפר דברים כסדרן, ששרה צריכה לדעת שהשי"ת בחר ביצחק כקרבן עולה, ובישר לה עד כמה גדולה חשיבותו של יצחק בנה לפני השי"ת שבחר בו כקרבן, ושהעלוהו לקרבן.

השליח הגיע לבשר לשרה הבשורה הטובה של זכות העקידה, שזהו זכות גדול נפלא. ואכן כבר אלפי שנים שאנו מזכירים זכות העקידה דבר יום ביומו, הלא דבר הוא.

כשמגיעים לאדם לבשר לו שהתעשר בעושר גדול, או שמבשרים לו שנולדו לו בנים או נכדים, זהו בשורה טובה ונפלאה, ס'איז אַ געוואלדיגע בשורה טובה'.

כשבאים לאדם לבשרו בשורה טובה, ומודיעים על מה שזכו להם האב והבן, אברהם ויצחק, זהו זכות עצום. הזכות הגדול ביותר שקנה האדם בימי

אדוני' (בראשית כד, יד). ונאמר באריכות כל מעשה שעשתה רבקה, וכל דיבור שדיברה. ובאמת שעל פי פשוטות אין הבנה לכל המעשה שעשה.

אליעזר עבד אברהם הגיע בדרכו, עם כל גמליו, כמו עושר מופלג שמגיע עם כל עבדיו וגמליו, ואז הם רואים איך שנערה קטנה מהלכת עם כדה לשאוב מים עבור צאן אביה.

אז ניגש אליה אותו עושר מופלג בעל העבדים והגמלים וכל מה שלקח עמו, ומבקש מאותה נערה שתתן לו לשתות.

והנה, עצם בקשה זו אין לה הסבר, הלא אליעזר יש לו כוח גדול בהרבה מרבקה, ולמה לא ישאב מעט מים בעצמו. ואם אינו רוצה לטרוח ולשאוב המים בעצמו, הלא יש לפניו כל העבדים ההולכים עמו.

מה עשה אתמול ושלושום, מי שאב עבורו המים אתמול, מי שאב מים עבור הגמלים בימים הקודמים, ומי ישאב לו המים בימים הבאים. האם מתוך רחמנות על אליעזר ועבדיו נתנה להם לשתות. רבקה הבינה היטב שאין כאן ענין של רחמנות. ואם כן,

בדבר הזה לא נזהר השליח, ואכן במעט רגעים אלו פרחו נשמתה.

הלימוד מזה

בזה מלמד אותנו חז"ל והתורה, 'די חז"ל לערנען אונז, די תורה לערענט אונז', שבשעה שהאדם מבשר בשורה לחבירו, אף כשהוא מבשרו בשורה טובה - וכאן זה בשורה טובה שאין למעלה הימנה, והוא זכות העקידה - אעפ"כ צריך האדם לשים לב ולדעת כיצד לבשר בשורה זו, שלא יהיה אפילו כמה רגעים של פחד לאם, כמו שהיה אצל שרה שעל ידי שמועה זו פרחו נשמתה.

מעשה החסד של רבקה - המבחן
מיהו הראו להיות מהאמהות
בישראל

בעין זה אנו מוצאים בהמשך הפרשה, כשבא אליעזר לקחת את רבקה לאשה עבור יצחק, ונאמר בתורה באריכות כל מהלך הענינים. איזה סימנים עשה אליעזר לעצמו עד שהגיע לידי ההוכחה מיהי האשה הראויה ליצחק, אותה הוכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם

בוודאי עלתה על ליבה תמיהה, מה רוצים ממנה האנשים הללו, וואס ווילען זיי פון מיר האבען'.

משל למעשה אליעזר

הבה ונתאר לעצמינו, אחד נכנס לסְטָאר או לגראסערי לקנות איזו מאכל, ומבקש מהמוכר שימכור לו סְאָדע. ואז לפתע נכנסים לסטאר כמה אנשים חזקים, יהודים או גויים, ומבקשים מהמוכר, שיתן להם ארגז של מזונות ובקבוקים של סאדע ועוד כמה מאכלים, ועומד שם המוכר מאחורי השולחן, כדי לתת להם את כל הסחורה שהזמינו, זה מבקש חבילה של מזונות, וזה מבקש סאדע, והשלישי מבקש כוס קאווע חמה.

על ידם עומדת בת יהודית קטנה כבת עשר שנים, שבאה לקנות לחם וחלב, והמוכר נעמד יחד עם האנשים האלו שבאו לקנות דברים ומדבר דברים בעלמא כמו פאליטיק וכדומה. והוא פונה לקטנה ואומר לה, הרואה את ששם למעלה מונח אַ באטל סאדע, קחי את הסולם ועלי עליו והורידי את הסאדע עבורנו. והוא ממשיך לעמוד ולשוחח דברים בטלים עם הקונים.

אז מבקש אחד מהקונים שבאו לקנות שהוא רוצה חבילה של מזונות, ומבקש מהמוכר, היכן יש כאן חבילה של מזונות, ועונה לו המוכר שזה נמצא בחדר הפנימי. ואז שוב פונה המוכר לקטנה ומבקש ממנה, 'מיידאלע, הכנסי לחדר השני והביאי לו חבילה של מזונות'.

הנערה אכן נכנסת לחדר הצדדי ומחפשת חבילת מזונות, והיא יוצאת ואומרת, מה אעשה ולא מצאתי שם חבילה של מזונות. והמוכר משיב לה, החבילה של מזונות נמצאת למטה כשתורידי את כל הבאקסעס שמונחים שם, אזי תראי את החבילה של מזונות. והקטנה נכנסת שוב עד שהיא מביאה את החבילה של מזונות.

כשיש להם כבר את הסאדע והחבילה של מזונות, מגיע אדם שלישי ומבקש מהמוכר, אני צריך כוס קאווע חם, ואז שוב פונה המוכר את הקטנה ומבקש ממנה, הרואה את שם יש טשייניק, ויש שם 'פייפערקאפס', 'אנא, זיי אזוי גוט, קחי את הפייפערקאפס, ומלאי אותו במים חמים'.

הקטנה משיבה למוכר, שהיא מפחדת ממים חמים וכוס קאווע חם, ובתוך ביתה אמה

שבתוך ביתה אין אמה נותנת לה לגעת במים החמים שמא תיכווה. וקטנה זו עושה כל מה שמצווים עליה ללא שום שאלות ומענות, ולא זו בלבד, אלא שלאחר כל מעשיה הוא שואלת את הקונים, אולי הם זקוקים לדבר נוסף.

כשארם מן הצד רואה מעשה זה, מה הוא רואה, הוא רואה חבורה של אכזרים שאינם בכלל אנשים, נישט קיין מענטשען, ומצד שני הוא רואה אותה קטנה שהיא מלאך ואינה בגדר אדם, שלא רק שעושה כל מה שמבקשים ממנה ולא מפריע לה הדבר, אלא שלאחר כל פעולותיה היא פונה לכל אחד ושואלת אותם, אולי צריכים אתם עוד איזה חפץ, אולי אוכל לעשות עוד איזה דבר עבורכם.

מעשה רבקה

כך היה המעשה אצל רבקה, שמגיע עבד עשיר עם גמלים ועבדים, ומבקש מרבקה שהיא קטנה שתשאוב לו מים. ומה עשתה רבקה, יותמהר ותרו כדה על ידה ותשקהו (בראשית כד, יח). וכשסיימה לתת לו לשתות, הציעה לו מעצמה - בלי שיבקש ממנה אליעזר, לשאוב מים לכל הגמלים.

אינה נותנת לי לגשת אל המים החמים. אומר לה המוכר, אל תחששי, לא יקרה לך דבר. ואכן הקטנה ניגשת ולוקחת את הפייפרקאפס ומכינה כוס קאווע חם. ואז מצווים עליה להביא מעט צוקער ושאר דברים, והיא נותנת את הכוס קאווע החם לאיש הלזה.

בין לבין, עומדים כל האנשים האלו ומשוחחים עם המוכר על דא ועל הא. אך כשמגיע שעת התשלום, אין המוכר נותן לנערה את המעות, אלא הוא לוקח את המעות לעצמו ומניחם בתוך כליו.

אילו היה עומד שם אדם מהצד ורואה את המעשה הזה, מה היה אומר על המוכר ועל הקונים. בוודאי שהיה אומר שאנשים אלו הם אכזרים ורשעים ואינם בכלל אנשים, דאס איז אינגאנצען נישט קיין מענטשען דאס, הלא אנשים אלו גדולים המה ומלאים, גרויסע אויסגעפרעסענע מענטשען.

במיוחד יש טענה על בעל הבית, הלא לשם כך הוא עומד בסטאר להרוויח ממון, וכשנכנסת נערה צעירה לקנות לחם וחלב, איך הוא פוקד עליה לסחוב משאות ולעלות על סולמות ולהתעסק עם מים חמים, פעולה

כלל ישראל! אליעזר הבין עד כמה גדולה צריך שתהיה הנפש של אותה אשה העתידה להיכנס לתוך ביתו של אברהם אבינו.

אליעזר ידע איך לנסות ולבחון דבר זה, הוא ידע לאמוד ולהעריך מהו ביתו של אברהם אבינו, הוא ידע להעריך מהו המהות של יצחק, והיה לו ההשגה מהו יצחק, ער האט געמאסטען וואס דאס מיינט ביתו של אברהם אבינו, ער האט געמאסטען וואס דאס מיינט יצחק, ער האט געהאט אַ השגה דאס וואס יצחק איז.

לאליעזר היה ההשגה להבין מאיזה אַם תיבנה כלל ישראל, ער האט געהאט אַ השגה פון וואס פאר אַ מאמע דארף זיך בויען דער כלל ישראל, והוא נשלח בדווקא ובכוונה תחילה לכך.

אליעזר ניסה אותה דווקא על ידי מעשה משונה זה, 'אזא אויסטערלישע מעשה' - שלכאורה נראתה כמעשה אכזריות, שעומדים להם אנשים גדולים וגיבורים ומטריחים נערה קטנה בלא שום סיבה, 'אהן קיין פארווען און פארוואס', ודווקא

במשך כל הזמן הזה עומד אליעזר מהצד ונותן לה לשאוב המים, ורבקה רצה אל הבאר ושואבת מים ומשקה את כל גמליו, ואז שואל אותה אליעזר 'הגידי נא לי היש בית אביך מקום לנו ללין' (שם כג), והיא עונה לו שאכן יש מקום ללון בבית אביה.

הלא מעשה זה נראה כמעשה פלא, אַ מאדנע מעשה, אַ מאדנע צורה! אבל כך היה המעשה שם, וכמו שנאמר בתורה ותמהר, ותשאב, ונתנה לשתות לאליעזר ולגמלים.

ביאור מעשי אליעזר

מה היה פשר מעשה זה. כל זה היה בחינה לדעת מהו המהות של רבקה. לא היה בזה חלילה שום מעשה אכזריות מצידו של אליעזר, שהרי אליעזר עבד אברהם היה צדיק גדול והיה דולה ומשקה לאחרים מתורת רבו.

אליעזר היה התלמיד הגדול ביותר של אברהם אבינו, ולפי שהיה התלמיד הגדול של אברהם אבינו, שלחו אותו להיות 'המבין' מי היא הראויה להיות מהאמהות בישראל, 'ווער דארף דא זיין די מאמע פון דעם

נאמרה פרשה זו באריכות דברים על החשיבות של 'המברר מקחו של צדיק כאילו מקיים עשרת הדברות'.

חז"ל פירשו ענין זה על בני חת, על הקניה שקנה אברהם אבינו את מערת המכפלה. וענין זה היה גם בשליחות ששלח אברהם אבינו את אליעזר, שאליעזר קיים את השליחות שנמסרה לו באופן הראוי, לברר מקח זה של הצדיק והצדקנית, 'צו מברר זיין דעם מקח פון דעם צדיק און פון די צדקנית'.

איך אומדים חשיבות האדם

'די תורה שרייבט אונז מיט אַ אריכות די צורה פון אברהם אבינו, די פנימיות'דיגע צורה פון אברהם אבינו. און די תורה באשרייבט אונז עס אין אַ חילונית'דיגע מעשה'. בתורה נתפרש באריכות צורתו של אברהם אבינו, צורתו הפנימית של אברהם אבינו, וענין זה מתפרש בתורה בענין של חולין, בענין הקנין של השדה.

'און נאך באשרייבט אונז די תורה די גדלות פון די אמהות, די גדלות פון רבקה', ובנוסף מפורש בתורה גדלותם של האמהות,

בצורה זו של נסיונות אלו מתגלית פנימיות האדם.

אותה הוכחת לעבדך ליצחק

על תוצאה זו נאמר 'אותה הוכחת לעבדך ליצחק', מיהו הראויה והמובחרת העתידה להיכנס לביתו של אברהם אבינו להיות אמה של עם ישראל, 'ווער איז דאס דער מענשט וואס איז ראוי, וואס איז צוגעגרייט, וואס איז אויסגעקליבען אריין צו קומען אין בית פון אברהם צו זיין די מאמע פון דעם כלל ישראל'.

רק אליעזר היה יכול להעמיד בפניה נסיון זה, לפי שמחמת גדולתו ורוחב בינתו כתלמידו של אברהם אבינו, 'מיט זיין גרויסען שאצען, מיט זיין גרויסען פארנעם וואס ער איז געווען דער תלמיד פון אברהם אבינו', הוא יכול היה לעמוד על כך ולהבין מיהו הראויה להיות האם של כלל ישראל, 'ווער דארף זיין די מאמע פון דעם כלל ישראל'.

חשיבות אליעזר שבירר מקחו של

צדיק

'די תורה באשרייבט עס מיט אזא אריכות דברים', בתורה

תחת ידו של אברהם אבינו מעשים גדולים ונפלאים, ס'איז דאך נישט געווען קיין טאג וואס ס'איז דורך די האנט פון אברהם אבינו איז נישט אדורך געגאנגען קיין אויסטערלישע גרויסע מעשיות'.

מהנהגת הצדיק בשעת המקום לומדים מהותו

אף על פי כן כשהתורה רצתה ללמדנו גדלותו של אברהם אבינו, איך מתוודעת הלימוד של עשרת הדברות, 'איז ווי אזוי גייט ארויס די עשרת הדברות, דער לימוד פון עשרת הדברות'. הלימוד של עשרת הדברות נלמדת על ידי צורת המשא ומתן עם הגוי כשקונים חלקת השדה. בזה נלמד עשרת הדברות על ידי אברהם אבינו.

גם פנימיותה של אָם בישראל נלמדת כך, דער פנים פון די מאמע פון דעם כלל ישראל קומט ארויס, וזה נלמד מהתנהגותה כשהיא יוצאת לשאוב מים, והיא מוצאת בדרכה אנשים וגמלים ועבדים, איך תתנהג איתם, וזו מ'באציהט זיך מיט זיי'. בזה מתגלית הפנימיות של אמהותיהן של עם ישראל.

גדלותה של רבקה אמנו. ובמה מפורש ענין זה, בדבר שנראה לכאורה כמעשה פשוט, שבאו כמה אנשים עם גמלים אצל הבאר שצריכים לשתות, ונראה כענין של חולין בעלמא.

כשאנו באים להעריך את האדם, 'או מיר שאצען אַ מענטש', אנו משערים אותו כפי איך שהוא נראה בשעת התפילה, איך הוא נראה בעת שמברך ברכה. אבל כשאליעזר עמד להעריך את חשיבותה של רבקה, 'או אליעזר האט געדארפט שאצען ווער איז רבקה', בדק אותה בענין של חולין, במעשה פשוט, בענין של עולם הזה, על ידי כך בדקה.

כמו כן, כשהתורה באה לפרש לנו מהותו של אברהם אבינו, 'או די תורה וויל באשרייבען ווער אברהם אבינו איז, האם חסר מה לכתוב על גדלותו של אברהם אבינו, שיצטרכו לכתוב דווקא מעשה הקנין של מערת המכפלה.

האם דווקא ענין זה היו צריכים לכתוב. האם אברהם אבינו עשה רק מעשים קטנים, הלא לא היה יום אחד מימי חייו שלא עברו

תורה, אז זי באשרייבט אונז די אבות און די אמהות, על ידי מקחו של צדיק מתגלה מהותו הפנימי של האדם, דורך מקחו של צדיק קומט ארויס ווער דער מענטש איז.

לימוד תורה כידיעה בעלמא

יתכן שאדם ישב בישיבה ויעסוק בתורה במשך שנים ארוכות, ועדיין לא נקלט בו אפילו מקצת של עשרת הדברות, כי יתכן שהוא לומד תורה כלימוד חכמה בעלמא, מ'מקען לערנען תורה להבדיל אלץ וויסנשאפט'. אך אך מאידך, אפשר לעסוק בתורה כמורה דרך, כי 'תורה' מלשון 'הוראה', התורה מלמדת אותנו אורחות חיים.

כשעוסקים בתורה כחכמה

בעלמא, הכוונה אינו שהאדם לומד תורה באופן שאומר שבתורה אין קדושה, שהתורה דומה לכל החכמות. יתכן שהאדם יאמר ויאמין שיש בתורה הקדושה הגדולה ביותר, אבל במה שנוגע לתורתו, הוא אינו עוסק בתורה כי אם כידיעה בעלמא.

"אז ער אליין שטעלט זיך נישט

אונטער די תורה, אז די תורה זאל איהם איבערמאכען,

כשרוצים לדעת מהו מהותו של

האדם, אין די במה שרואים התנהגותו בבית המדרש, כי כנראה שעל ידי הסתכלות על התנהגותו בבית המדרש עדיין אין אנו יודעים מהו מהותו, ווייזט אויס קוקענדיג אויף איהם ווי ער איז אין בית מדרש וועט מען נישט וויסען ווער ער איז.

צריכים לבדוק התנהגותו

כשהוא נמצא בסטאר, איך הוא מתהלך ברחוב, בדברים של חולין, בזה אפשר לבדוק מהותו של האדם. כשאנו רוצים לדעת עד כמה נכנס בו באדם הבית המדרש, עד כמה נקלטו בו עשרת הדברות, וויפיהל בית המדרש ס'איז אין איהם אריין געגאנגען, וויפיהל פון די עשרת הדברות איז אין איהם אריין געגאנגען, זה אפשר לבדוק כשהוא עומד בסטאר, אזי יראו כמה נכנס בו מעשרת הדברות.

כשארם יושב בבית המדרש

ולומד או מתפלל, בזה אין רואים עדיין כמה נקלט בו התורה והתפילה, ווייזט אויס אז דא זעהט זיך נישט וויפיהל ס'איז אין איהם אריין געגאנגען.

לכן כשנכתב בתורה מעשיהם

של האבות והאמהות, די

נכנס תחת התורה באופן שהתורה
תשנה אותו שהתורה תלמדנו
דעת. זהו לימוד התורה לשם
ידיעה בעלמא. אלא שהוא לומדו
בתורת ידיעה קדושה.

יש רצון לדעת ידיעות התורה
באופן של חולין, ויש רצון
לדעת ידיעות התורה באופן של
קדושה. המשכיל לומד תורה
כחכמה וידיעה חילונית, כי אצלו
התורה הוא ח"ו לא יותר משאר
חכמות החיצוניות. משא"כ אצל
הפרומער. זהו ההבדל בין
הפרומער להמשכיל.

הצד השווה בין הפרומער
להמשכיל הוא, ששניהם
לומדים התורה כידיעה בעלמא,
אלא שהמשכיל לומד התורה
כחכמה חילונית, והפרומער לומד
התורה כחכמה קדושה. אבל הצד
השווה בשניהם היא ששניהם
לומדים התורה כחכמה בעלמא,
אלא שהיא חכמה קדושה.

הבירור הוא כשיוצאים לרחוב

איך יהיה לימודו כעשרת
הדברות. כשבחור יוצא
מכותלי בית המדרש, ויש לו קשר
עם אדם הנמצא מחוץ לכותלי בית
המדרש, שהוא צריך לדבר עמו,

די תורה זאל איהם אויסלערנען,
דאס איז געלערענט תורה אלץ
וויסענשאפט, נאר ס'איז
געלערענט אלץ הייליגע
וויסענשאפט."

"ס'איז דא חילוניות'דיגע
וויסענשאפט, און
ס'איז דא הייליגע וויסענשאפט.
דער משכיל לערענט תורה אלץ
חילוניות'דיגע וויסענשאפט, ביי
איהם איז תורה ח"ו נישט מער ווי
אלע אנדערע חכמות חיצוניות.
דער פרומער לערנט אלץ
הייליגע וויסענשאפט. דאס איז
דער חילוק צווישען דער פרומער
און דער משכיל."

"הצד השווה צעווישען דער
פרומער און דער
משכיל, אז ביידע לערנען זיי
תורה אלץ וויסענשאפט, נאר
דער משכיל לערענט די תורה
אלץ חילוניות'דיגע
וויסענשאפט, און דער פרומער
לערענט די תורה אלץ הייליגע
וויסענשאפט, אבער הצד השווה
פון ביידען די תורה איז אַ
וויסענשאפט, נאר ס'איז אַ
הייליגע וויסענשאפט."

ידיעות התורה נכנסים לראשו,
אבל הוא בעצמו אינו

ומתנווע ועושה תנועות בעיניו, 'און ער שאקעלט זיך, און ער גלאצט מיט די אויגען, וכשנופל שמות על הארץ הוא מנשקם, וכל כוונתו הוא אמיתית. אבל הוא מכיר בקדושה רק במה שנוגע בההבדל בין הספר קודש לספרי החול.

אך במה שנוגע לאדם אחר כשהוא נכנס אליו, שם הכל הוא שווה בשווה, כי הוא עוסק בתורה כמו שהשיגעץ להבדיל לומד בספריו, ואין הבדל ביניהם.

ונבאר, כשהשיגעץ לומד בספריו כדי להיות לויער, ולומד בספריו מה הם המשפטים וכדומה, האם זה מחייב אותו על שמירת החוקים, איזה שייכות יש לשמירת החוקים **אליו**. רק שכשמגיע לפניו גנב שצריכים להוציאו מבית האסורים הוא לומד כדת מה לעשות, איך צריכים לעבוד להוציאו חופשי. אבל הוא בעצמו מותר לו גם כן להיות גנב.

איזה קשר יש להתנהגותו עם מה שלמד, אלא שהוא לומד להיזהר היטב שלא יתפסוהו בגניבתו, ומאחר שהוא לויער הוא לומד איך להיזהר. ומה שלומד החוקים של הגניבה ושל בית

אם מאיר ממנו עשרת הדברות, 'אויב עשרת הדברות שיינט ארויס פון עהם', סימן הדבר שהוא עוסק בתורה.

אך אם כשהוא נמצא מחוץ לכותלי בית המדרש, כשהוא מדבר עם אדם אחר הוא דומה לשאר עמי הארץ, סימן הדבר שאצלו התורה הוא כחכמה בעלמא, 'ביי עהם איז די תורה אַ וויסענשאפט', אלא שהוא אומר 'די הייליגע תורה' אלא שהיא מהשפה ולחוך.

אמת הדבר שהוא סבור שהתורה היא 'די הייליגע תורה', ולא ימצא אצלו שיניח את הספר של המאטאמאטיקע על הספר תורה או הגמרא, והוא נזהר להניח את הגמרא מעל הספרים של החכמות חיצוניות, והוא עושה כך מתוך אמת, כי הוא יודע שספרים אלו הם חולין ואילו הגמרא הוא קודש, שאין הכי נמי למה שנוגע בחילוק בין הגמרא לבין ספרי החול הרי הוא יודע מהו קודש ומהו חול, ושלא כמו המשכיל שאינו פרומער, כי הוא פרומער ויודע מהו קודש ומהו חול.

יתכן גם, שלפני שיתיישב ללמוד הוא אומר 'לשם יחוד',

אך לאחר מכן יוצא הבחור לרחוב, ושם הוא פוגש את השני, ותיכף הוא מביישו או שעושה ליצנות ופוגע בו, הרי שבזה הוברר הדבר למפרע שלימודו הוא לא לימוד התורה. אם כשיוצא מהשיבה ביום שישי אחר חצות דיבורו הוא באופן כזה, הוברר הדבר למפרע שכל לימודו בששת ימי השבוע היו לידיעה וחכמה בעלמא ולא לימוד התורה.

כשבחור יוצא מהשיבה בערב שבת ופוגש בשני ופוגע בו באיזה אופן, בפיו וכדומה, אף שכבר למד הפסוקים הראשונים של הפרשה עם פירוש רש"י, והוא עדיין מסוגל לעשות כך, הוברר הדבר למפרע שכל לימודו בששת ימי השבוע היו לידיעה וחכמה בעלמא, ולא כלימוד התורה, שאף שעושה כל התנועות, 'ער מאכט דעם גאנצען אנשטעל און דעם גאנצען עסק', וכוונתו בעסקו בלימודו מתוך אמת, אבל בתוכן הדברים לא למד כראוי, מאחר שהוא פוגע בזולתו.

ענינים אלו מפורשים בתורה כדי שילמד האדם שאסור לצער את השני בדיבורו אפילו לכמה רגעים, 'אויף אַ

האסורים והמשפטים, אדרבא, הוא משתמש בכל החוקים האלו כדי שיוכל לגנוב מבלי להיתפס.

כך גם בחור שלומד בבא קמא ושאר מסכתות, וכשיוצא לחוץ הוא מזיק בידיו או ברגליו או בפיו, במה הוא שונה מהלוי'ער שלומד דיני גניבה, ואף שהוא אומר בפיו 'די הייליגע תורה', או שמתנועע ועושה תנועות בעיניו, 'און ער גלאצט מיט די אויגען', ומנשק את השמות, הרי כל זה הוא במה שנוגע לספרים, שיודע להבדיל בין ספר קודש לספר חול, אבל במה שנוגע **אליו**, אין זה נוגע לו כלל.

התורה צריך להאיר גם כשיוצא לרחוב

כשבחור מעביר הסדרה בפרשת חיי שרה, ולומד הענין של 'נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחו נשמתה ממנה ומתה', ולומד הפרשה חומש רש"י ומעביר הסדרה מתוך התלהבות, 'ער גלאצט, ער טוהט', ויש הכנות קודם לכן ואחרי מה שהוא מעביר הסדרה.

מיט די אויגען, גארנישט וועט נישט
העלפען.

זהו הענין של 'כל מי שהוא מברר
מקחו של צדיק כאילו מקיים
עשרת הדברות' כי על ידי מקחו
של צדיק במעשה רבקה נראה ענין
עשרת הדברות, 'דאס זאגט אונז די
תורה', ענין זה נאמר בתורה,
שנלמד מדרכי אבות וממעשי
האמהות בהנהגתם בעניני חולין,
'אין די חילוניות' דיגע הנהגה,
ומזה נלמד עשרת הדברות.

פערטל מינוט'. אסור לפגוע בשני
בדיבור אפילו לרגעים מספר.

דבר זה העמידה לנו התורה
כלימוד, 'דאס האט אונז די
תורה אוועק געשטעלט אויף אַ
לימוד', וענין זה למד היום
כשהעביר הסדרה עם פירוש רש"י.
ואם באותו היום הוא יוצא ופוגע
בזולת, הוברר הדבר למפרע
שתורתו הוא כחכמה בעלמא, ואז
לא יעזור לו לא אמירת הלשם
יחוד, ולא התנועות בעיניו,
'ס'העלפט דער נישט דער גלאצען

נתיבות ישעיהו

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי לב
ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול חוצב
להבות אש קודש, ושאתו כשאתג האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

דברי זכרון
שנאמרו בבית מדרש גבוה בלייקוואד
ביומא דהילולא של רבינו הגדול רבן של ישראל
מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זיע"א
שנה ו' • גליון רע"ג

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של תורת רבינו - נא להתקשר למספר: 1-718-854-2290 EXT 9 או לפקס: 1-718-705-8608

חדש!

אפשר לשמוע השיחה הנדפסת בנתיבות יושר של כל שבוע במספר: 1-718-559-6660

תוכן העניינים

ב' כסלו תשנ"ב - יומא
דהילולא של הגר"א קוטלר
זצ"ל

מעמד כבוד התורה - לדבקה
בו, וכוח של מסי"נ לתורת
ה' ולבלל ישראל

אש קודש בערה בו . . . . . כא

השפעתו על כל ישראל . . . . . כב

הדרך לפרסם של ה' . . . . . כג

הפקיר עצמו עבור הרבצת התורה . . . . . כד

גודל מעלתו שעל ידו נתחדשו חידושי

תורה . . . . . כה

ומי יקום במקום קדשו - הקיום של

מעשיו . . . . . כו

יום המסוגל לבא לידי ולדבקה בו . . . . . כז

חובת הכרת הטוב . . . . . כח

מדרגת התורה לפי ההכשרה

לתורה . . . . . כט

באיזה אופן יהיה חכמתו

מתקיימת . . . . . לד

באיזה אופן התורה מביאה את האדם לידי

משיבת נפש ומשמחי . . . . . לה

כח הצדיק ביום הפקידה . . . . . לז

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים

רח' שחל 5, בני ברק

טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

ב' כסלו תשנ"ב - יומא דהילולא של הגר"א קוטלר זצ"ל

מעמד כבוד התורה - לדבקה בו, וכוח של מסי"נ לתורת ה' ולכלל ישראל

׳ואתם הדבקים בה׳ אלוקיכם חיים כולכם היום׳ (דברים ד, ד). וזהו מעמד של כבוד התורה.

יום היארצייט של ראש הישיבה זצ"ל הנו מעמד של תלמידי חכמים רבים ובני תורה, מעמד של כבוד התורה והכרת הטוב.

אש קודש בערה בו

הראש ישיבה היה מופלג משאר חכמי הדור בתורתו, בהלכה ובהבנה, בהתמדה ובפלפול, אלא שענוותנותו כיסתה הרבה מאוד. הוא היה מופלג ומופלג במעשים טובים, ׳צדקת ה׳ עשה ומשפטיו עם ישראל׳ (דברים לג, כא).

חז"ל אמרו (כתובת קיא:), ׳ולדבקה בו, וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה׳, ואמרו שם, הדבק בתלמידי חכמים. ועוד אמרו חז"ל, ולדבקה בו, הדבק במידותיו של הקב"ה, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון.

כשהיה נושא דברי התעוררות ביום הכיפורים מדי שנה בשנה, היו נשמעים ממנו בכיות על חטאיו, והיה בוכה על זה שכמה שמות אומרים במשך השנה ולא מכוונים בשעת אמירת השם.

מי שנותן כבוד לתורה להאי גאון וצדיק, האי גדול, מנהיג הדורות עד ביאת הגואל, עד סוף כל הדורות, זהו ע"י התדבקות בתלמיד חכם שנמצא כעת בגן עדן ואנו כאן בעולם הזה.

אשרי לו! אחד שחי עמנו בדור שלנו, שזהו הפחד שיש לו ביום הכיפורים, על השמות שלא אמרם עם הכוונה הראויה.

נמצא, שהמעמד ביום היארצייט כשנדבקים בתלמיד חכם זה, זהו מעמד של ׳ולדבקה בו׳, שנדבקים בהקב"ה בעצמו, זיך מדבק זיין אין הקב"ה אליין. על ידי מה שמתדבקים בהאי גאון וצדיק, יש בזה חיבור ודיבוק של

התורה מאיר בהם, הכל הם אורות שנדלקו על ידי האש קודש שבערה בו.

אורות אלו, תורתו פרה ורבה, האורות ממשיכים ודולקים עד לסוף כל הדורות.

הוא היה יחיד במינו בדור הזה במעשיו הכבירים לה' ולתורתו, בענין של 'ומשפטיו עם ישראל', היה יחיד במינו.

הדרך לפרסם של ה'

בתורה נאמר אצל האבות, 'ויבן שם מזבח לה' ויקרא בשם ה' (בראשית יב, ח), ועוד נאמר (שם כא, לג) 'ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' א-ל-עולם'.

מהו הכוונה ויקרא בשם ה', מבארים מפרשי התורה שהכוונה הוא שפירסם שיש בורא עולם, שפירסם את האמונה בעולם. 'ויבן שם מזבח לה'', במקום שיש שם מסירות נפש לה', במקום שיש הקרבת קרבנות, שם שייך שיהיה ההצלחה של ויקרא בשם ה'.

במקום שיש 'ויטע אשל בבאר שבע', במקום שיש לב פתוח, בית הפתוח לארבע רוחותיו

'אש' קודש' בערה בו בכל דבר שבקדושה. בכל אמירה של דבר שבקדושה, בכל ברכה שבירך, בברכת המזון, בתפילה. וזה בער בו בכל רמ"ח אבריו באופן של 'כל עצמותי תאמרנה'.

גם בכל ענין של התעסקות והשתדלות בדברים שבקדושה בערה בו אש קודש. יחד עם ה'אש קודש' היה לו הכנעה וראש כפוף מתוך ענווה ושפלות. לב בוער של קדושה, וראש כפוף, 'מיט אַ געבויגענקייט, מיט אַ עניוּת, מיט אַ שפלות, אַ ברענענדיג הארץ של קדושה, און אַ אראפ געבויגענעם קאפ'.

השפעתו על כל ישראל

'ומשפטיו עם ישראל'. בכל עדת ישראל, בכל מקום שיש שם אמונה בהקב"ה, בכל העדות והחוגים והקהילות, 'אין אלע קרייזען, בלי יוצא מן הכלל, גם אותם שלחמו נגדו וגם אותם שלא הסכימו עמו, השפעתו נמצאת בכל בית יהודי, זיין השפעה איז דא אין יעדער אידישע הויז'.

בתוך אלפי אלפי בתים בישראל בכל קצווי תבל שאור

‘שהכל דשין בו, הוא עבר ודפק על דלתות נדיבי העם, גם עבור נתינות קטנות, נתינות שאנו היינו מתביישים לדפוק בדלתות עבור נדבה קטנה זו.

בתורה זו חפץ השי"ת, וזהו התורה שיש לה קיום, 'אין די תורה וויל דער רבונו של עולם, דאס איז די תורה של קיימא', וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק (במדבר כא, יח-יט), 'ומדבר מתנה וממתנה נחליאל'.

‘ויבן שם מזבח לה', הצלחתו במה שהיה שם 'ויקרא בשם ה', היה על ידי מה שהיה 'ויבן שם מזבח לה', על ידי מה שהקריב **עצמו** על גבי המזבח, הוא היה הקרבן, 'ער האט זיך געלייגט אויפ'ן מזבח, ער איז געווען דער קרבן'.

‘ויטע אשל בבאר שבע, בכוחותיו החלשים, שהיה אדם זקן, א' עלטערער מענטש, היה מקבל כל בחור שדפק על דלתות הישיבה כדי להיכנס לישיבה, לא הסתכל אל יחוסו, ולא בדק מי היה אביו או אמו, וגם לא בדק בעבר של הבחור, באיזה אורח חיים חי את חייו עד היום, ואפילו לא בדק בתהלוכות חייו עכשיו, באמרו,

לאכילה לשתייה וללינה, מקום שיש שם לב פתוח לאחרים, א' האפען הארץ פאר א' מענטש, א' אהבה פאר יעדען מענטש, שם שייך שיהיה 'ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם', שבאופן זה תהיה הצלחה בפרסום שם ה'.

הפקיר עצמו עבור הרבצת התורה

אצל האי גאון וצדיק זצ"ל, היה שם הן החלק של 'ויבן שם מזבח לה', והן החלק של 'ויטע אשל בבאר שבע'.

חז"ל אמרו (עירובין נד.), 'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשים אדם כמדבר זה שהכל דשין בו. וכן אמרו חז"ל במדרש (פסיקתא דרב כהנא), מפני מה ניתנה תורה במדבר סיני, ללמדך שאם אין אדם מפקיר עצמו כמדבר הזה, אינו זוכה לדברי תורה.

אצלו היה שני ענינים אלו, הן שהפקיר עצמו כמדבר, והן שהכל דשין בו. הוא זרק עצמו כמדבר, 'ער האט זיך אראפ געווארפען פּמֶדְבֶּר שהכל דשין בו, והפקיר עצמו כמדבר, שהפקיר את כבודו והפקיר את משפחתו והפקיר את בריאותו עבור כבוד התורה, ועבור הרבצת התורה והאמונה בישראל.

הגדולה ביותר של חיבה ואהבה ששייך, והקב"ה כביכול מוליך חידוש זה אצל המלאכים, והקב"ה משתבח אצל המלאכים, יראו חידוש זה שבניי חידשו.

לפי הבנתנו, לפי השגתנו, האי גאון וצדיק - שמסר נפשו עבור התורה ומסר נפשו עבור הקב"ה - ומסר נפשו עבור כלל ישראל, חידושו של מי היו ראויים יותר שהשי"ת ינשק ויוליך לפני הצדיקים אם לא חידושים שלו, וועמענס חידושים זאל דער רבונו של עולם קושען און פיהרען צו די צדיקים ווען נישט זיינע חידושים.

זהו כבוד התורה שאנו נותנים כעת. זהו המעמד של כבוד התורה שאנו עומדים בו כעת.

ומי יקום במקום קדשו - הקיום של מעשיו

דוד המלך אמר (תהלים כד, ג), 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו. מי יש לו קיום במקום קדשו, מעשיו של מי הם מעשים של קיימא, התורה של מי תישאר תורה של קיימא, ומי יקום במקום קדשו.'

על שאלה זו נאמר שם (שם ד) 'נקי כפים ובר לבב'. 'נקי כפים'

שכאשר רק יכנס הבחור בין כותלי בית המדרש, ויעניקו לו אפשרות של הצלחה, אולי יתעלה בתורה וביראה.

יחד עם זה לקח על עצמו האחריות של אכילה שתיה ולינה. אותו גברא רבה שהיה אדם זקן וחלוש, עם כוחות חלושים, 'דער צובראכענער אלטער מענטש, שוואכע כוחות', נטל על עצמו אחריות זו, וסיבב על דלתות הנדיבים גם עבור כמה דאלארען, כדי שגם בחור זה יוכל ללמוד בישיבה, ועל ידי כן היה 'ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם'.

שני הענינים היה כאן, הן החלק של 'ויבן שם מזבח לה'', והן החלק של 'ויטע אשל בבאר שבע'.

גודל מעלתו שעל ידו נתחדשו חידושי תורה

הקצות החושן מביא בהקדמתו בשם הזוהר, שהקב"ה חדי בפלפולי דאורייתא. ומביא הקצוה"ח שבזוה"ק מבואר, שכאשר תלמיד חכם מחדש חידושי תורה, כביכול נוטל חידוש זה ומנשקו.

אין לנו השגה מהו המשמעות הזו, אבל זהו המדרגה

מיהו הזוכה לכל זה, שאצלו יתקיים ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלוקי ישעו. על זה נאמר (שם ו), 'זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה'; אותם שדורשים את ה' ומבקשים את ה', שכואב להם כבוד שמים, שכואב להם כבוד התורה, שכואב להם השפלות של כלל ישראל, דער כבוד שמים הארט זיי, דער כבוד התורה הארט זיי, דער שפלות פון כלל ישראל הארט זיי.

כשהם רואים כפירה וחטא אצל כלל ישראל בוער בקרבם, בוער במ אש של קנאות, אז זיי זעהן כפירה מיט חטא ביים כלל ישראל ברענט ביי זיי, ס'ברענט ביי זיי אַ אש קודש של קנאות, אצלם יתקיים ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלוקי ישעו.

מידות אלו ראינו אצל ראש הישיבה זצ"ל.

כשהיו מזכירים לפניו אחד שעוסק בתורה, או אחד שעוסק במצוות או בחסד, היה קופץ מתוך שמחה, 'איז ער געשפרונגען פאר שמחה'. גם אם לא שמע עד היום על איש זה ולא הכירו, עצם הדבר ששמע מתורה ומצוות ואמונה, היה קופץ בהתרגשות מתוך שמחה.

היינו מי שנקי מכל נגיעה, שאין לו נגיעות, 'ס'איז נישטא קיין נגיעות', לא נגיעות של ממון ולא נגיעות אחרים. 'ובר לבב', לב טהור, אַ ריין הארץ', ללא חמדות וללא תאוות וללא רצון לכבוד ולשאר ענינים.

'אשר לא נשא לשוא נפשי', מבאר המלבי"ם, שהשי"ת נותן לכל אחד כוחות רוחניים, 'אשר לא נשא לשוא נפשי', שלא השתמש עם כל הכוחות האלו עבור הבלי העולם הזה, אלא השתמש עם כל הכוחות לעבודת ה'. 'ולא נשבע למרמה', עפ"י חז"ל שאמרו (נדה ל:), שלפני שהאדם נולד מ'שבועין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע'. וזהו 'ולא נשבע למרמה', שהשבעה שנשבע קודם שיצא לאוויר העולם לא היתה למרמה.

ונאמר (שם ה), 'ישא ברכה מאת ה'. הפעולות שפעל והמעשים שעשה הם שורש של ברכה, שגדל והולך ומלבלב, 'ס'וואקסט, ס'בליהט', כי הברכה חל בהם. וצדקה מאלהי ישעו, מבאר המלבי"ם, שהיא מדרגה גדולה מהברכה, כי אז ברכה באה גם אם לא היה שום הכנה לענין זה, 'וצדקה מאלוקי ישעו'.

מי החדיר את ההשגות האלו בבתיים פשוטים של בעלי בתים, 'אין בעלי בתי'שע פשוט'ע הייזער, ווער האט אריין געברענגט אזעלכע השגות'. מי הכניס לבני ישראל השגות של כבוד התורה, בכל החוגים ללא יוצא מן הכלל. גם מי שמודה וגם מי שמכחיש, זה איננו לא מעלה ולא מוריד.

מעמד זה הוא "מעמד כבוד התורה", לכבוד האי גאון והאי צדיק. ובזה מקיימים 'ולבדקה בו'. זהו ענין גדול וחזק מה שאפשר להידבק כאן, אין לנו השגות בגדלות וחשיבות הענין, 'מיר האבען נישט קיין השגות ווי הויך און ווי שטארק דער ענין איז'.

יום המסוגל לבא לידי ולדבקה בו

בעולם הזה היה מתהלך כאחד מאתנו. היה מתפלל באותו בית המדרש, מאותו הסידור, והיה אוכל באותו קיטשען. אבל בעולם האמת אין לנו השגות, 'עין לא ראתה אלוקים זולתך' (ישעיה סד, ג).

אין לנו השגה עד כמה רם ונישא הענין הזה. לכן כשמקיימים 'ולדבקה בו' היום ביום היארצייט, שיום היארצייט אצל כל אחד זהו

מאיורך, כשהיה שומע ההיפך, כשהיה שומע חלילה על ענין של התרשלות וביטול, ביטול תורה או ביטול מצוות וביטול אמונה, היה קופץ ברוב כעסו, כי אש דתו קפץ לו, 'איז ער געשפרונגען פאר כעס, דער אש דת האט געשפרונגען ביי איהם'.

ומאחר שזה היתה מהותו, האם יש חידוש או תמיהה למה מעשיו ופעולותיו הם פעולות ברי קיימא, 'איז אַ וואונדער, אַ חידוש, אז זיינע מעשים און זיינע פעולות זענען פעולות של קיימא?!', הלא שנינו (אבות ג, יא), 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת', שיש קיום לתורתו עד סוף כל הדורות, 'זיין תורה האט אַ קיום עד סוף כל הדורות'.

השפעת תורתו משפיע גם היום לכל בית בישראל השפעה של תורה. בכל מקום שיש שם יהודי. לפני חמישים או לפני שבעים וחמש שנה כשעמדו אבותיו או זקניו להשיא את בנותיהם, לא שאלו כמה הם יודעים ללמוד, ולא שאלו עד כמה הבחור 'בן תורה'. אבל היום שואלים עד כמה הבחור 'בן תורה'.

אנו נמצאים במעמד של הכרת הטוב להאי גאון וצדיק, שאנו או מתלמידיו או מתלמידי תלמידיו, או מתלמידי בית מדרשו.

יש בזה בנוסף גם מה שלימד האמונה בעולם הבא. החסד הגדול ביותר שיכול האדם לעשות עם חברו זהו בעיני רוחניות, לרומם את השני באמונה, לרומם את השני ביראת שמים ובתורה, זהו החסד הגדול ביותר שיכול האדם לעשות עם חברו, כי מעניקים לזולת חיים הנצחיים.

אם חז"ל הפליגו כל כך במעלה של חסד גשמי שהאחד עושה עם השני, כמה חשוב יותר אלפי אלפים וריבי רבבות פעמים החסד שעושים עם השני כדי שיזכה בחיים הנצחיים, במה שמעניקים לזולת מקום לחיים הנצחיים, ונותנים לזולת דורות של נחת בחיים הנצחיים.

כשמעמידים בן תורה, זה נמשך עד לסוף כל הדורות. עצם המציאות שיש לנו בנים שיש לנו נחת מהם, שהולכים בדרך ה', ומקיימים מצות כיבוד אב ואם, למי עלינו להודות בהכרת הטוב, וועמען איז דאס צו פארדאנקען מיט הכרת

יום פקידה בעליונים, שהנשמה עולה למעלה במדריגות אחר מדריגות, ובוודאי שהיום הוא יום מסוגל להגיע ל'ולדבקה בו', הדבק בתלמידי חכמים, ועל ידי כן מתדבקים בהקב"ה בעצמו.

חובת הכרת הטוב

בנוסף, יש ענין של 'הכרת הטוב'. חז"ל אמרו שאבידת רבו קודמת, כי רבו מביאו לחיי העולם הבא. והנה כאן אנו מדברים מ'רבו', שיש בו גם הענין של 'אב', כי הוא היה לו גם התפקיד של האב, 'ער האט איבערגענומען דעם חלק פון דעם אב אויך'.

מה שמבואר בחז"ל ובשולחן ערוך הענין של רבו, אין מדברים שם מרבי שנותן גם פרנסה, שנותן לתלמידיו אכילה שתיה ולינה. דבר זה אינו מבואר בשום מקום, שרבי עקיבא נתן פרנסה לכ"ד אלף תלמידיו, ענין זה לא כתוב בשום מקום. אין אנו יודעים, אולי באמת העניק להם פרנסה בדרך נס.

כאן אנו מדברים מרבי שמילא גם החלק של האב והאם.

באמונה ובבטחון, עד כמה האדם קרוב יותר אל המסורה, עד כמה שהאדם כפוף יותר לדורות הקודמים. כפי מה שהאדם יש בו יותר מידת הענווה, כך תורתו גדלה לאין שיעור ולאין ערך, דאס גרעסער איז זיין תורה לאין שיעור ולאין ערך.

החיצוניות של התורה, הידיעה וההבנה, מתנת אלוקים המה עד כמה נתנו לאדם כשרון ומוח, בזה אין ענין של בחירה. הבחירה בלימוד התורה היא בהכשרה לתורה, על פי זה נמדד מדרגת האדם בתורה, לויט דעם מעסט זיך די דרגה פון תורה.

האדם שיש לו יותר הכשרה לתורה, מי שתורתו נלמד עם יותר יראת שמים, מי שתורתו נלמד עם יותר עניויות, עם יותר כפיפות ראש ועם טהרת הלב, מי שיותר נקי כפים ובר לבב, הוא יותר בן תורה, ער איז אָ גרעסערער בן תורה.

באיזה אופן יהיה חכמתו מתקיימת

אנו מוצאים אנשים שחיים את חייהם, והתורה נשארת אצלם, ועדיין אין זה בגדר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו.

הטוב, להאי גאון וצדיק. לכן יש כאן הכרזה של הרבים של אמונה בה, אמונה בשכר ועונש, אמונה בחיי העולם הבא. כל זה נכלל בהכרת הטוב.

אל יהי מעמד זה קל בעינינו. אם בתורה נאמר 'ולדבקה בו', אז די תורה זאגט אונז 'ולדבקה בו', זהו הדרך להידבק בהשי"ת. הדרך להשיג דביקות בה' אינה על ידי הנחת תפילין או לבישת ציצית או שמירת שבת, אלא על ידי הדבק בתלמידי חכמים.

מדרגת התורה לפי ההכשרה לתורה

חז"ל מלמדים אותנו, חז"ל לערנען אונז, כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת. אנו רואים אנשים בעולם שחיים את חייהם ויודעים ללמוד, אבל עדיין אינם נכללים בכלל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו.

כך היה בכל הדורות ענינים אלו, כמו ששמענו כבר. וענין זה מבואר בכל ספרי המוסר ובדברי חז"ל. הדרגה של התורה נמדדת לפי התוכן של האדם, כפי מה שהאדם יותר ברום המעלה, וזו העכער דער מענטש איז, במידות,

ישנם אפשרויות נוספות של ביטול התורה, שנשמתו של האדם אינה מתעוררת על ידי התורה, לפי שאור התורה אינה שורה על נשמת האדם, שהתורה שהוא לומד אין לה שום שייכות לנשמתו.

ועל אחת כמה וכמה שלעתיד לבוא לא יהיה לאדם זה שום מקום עם תורתו.

נתבאר בזה כמה אנפין באיזה אופן יהיה ביטול התורה אצל מי שאינו ראוי שתורתו תהיה לו קיום, וזהו 'אין חכמתו מתקיימת' בכמה אנפין. אם כן אין שום מקום להקשות איך יתכן שרואים אלו שאין יראת חטאם קודמת לחכמתם, ואעפ"כ הם נשארים עם תורתם עד לסוף ימיהם. כי עדיין זהו בכלל 'אין חכמתו מתקיימת', אלא שהענין של 'אין חכמתו מתקיימת' מתבצעת בכמה אנפין.

באיזה אופן התורה מביאה את האדם לידי משיבת נפש ומשמחה לב

'תורת' ה' תמימה משיבת נפש' (תהלים יט, ח). האדם הלומד תורה, על ידה הוא בא

חז"ל לימדו אותנו שיש תורה של קיימא ויש תורה שאינה של קיימא.

חז"ל אמרו על זה כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו ש'חכמתו מתקיימת'. מכאן, שיש מי שחכמתו אינה מתקיימת, והוא ביטול תורה. ביטול זה של תורה יתכן שתתקיים בכמה אנפין.

לפי מה שאנו לומדים באופן הפשוט הכוונה למי שאין חכמתו מתקיימת היא שבסוף ימי חייו נשכח ממנו תורתו, וזה נעשה או על ידי מה שהתורה מסתלקת ממנו, או שהוא מתרחק מהתורה.

אך יתכן ביטול תורה שתהיה גם באופנים אחרים, ביטול תורה יתכן על ידי זה שתורתו אינה מתקיימת לדורות הבאים אחריו. אפילו שהתורה נשארת אצלו עד סוף ימיו, שהיה לו געשמאק וטעם בלימודו, והתורה נשארה בו, אבל זה שתורתו אינה נמשכת לדורות הבאים, זהו בכלל אין חכמתו מתקיימת. כי תורתו אין לה קיום לפי שלמד את התורה כלימוד חכמה בעלמא, ולא כתורה, לכן אין קיום לתורה זו, כי השי"ת הבטיח שהתורה יהיה לה קיום ולא החכמה.

את חייו באופן זה. ואם כן היכן הוא ה'תורת ה' תמימה משיבת נפש, איך תתקיים בו מה שנאמר 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'.

והביאור לזה מבואר בפסוק עצמו, שרק כשיש 'תורת ה' תמימה', רק אז ישיג 'משיבת נפש'. כשהאדם לומד תורה מתוך תמימות, אזי יהיה 'משיבת נפש'. רק כשיש 'פקודי ה'', שמקבלים את הפקודים רק משום שהם פקודי ה', רק אז יש בהם הכוח של 'משמחי לב'.

אך מי שלומד תורה מחמת איזה טעם שיהיה, לפי שהוא רוצה להיות מגיד שיעור, או שרוצה לגדול כראש ישיבה, שמבקש לנחול כבוד או להתפרנס, 'ער וויל טוהן אַ קאריערע', או משום שרוצה לקבל שידוך טוב.

בוודאי יש לו תשוקה ללימוד התורה, כי אילו לא היה לו תשוקה ללימוד התורה, לא היה עוסק בתורה גם במצב זה, אבל עדיין אין זה בכלל 'תורת ה' תמימה'. ותורה זו אין בה הכוח של 'משיבת נפש', ולא הכוח של 'משמחי לב'.

רק כשיזכה לשידוך הגון, אז יהיה לו משיבת נפש, על ידי

ל'משיבת נפש', שמגיע למנוחת הנפש ולשביעות רצון, 'אַ רוהיגקייט, אַ צופרידענקייט'.

'עדות ה' נאמנה מחכימת פתי' (שם), על ידי לימוד התורה מתחיל האדם להסתכל על העולם באופן אחר, 'ער הייבט אהן אנדערשט צו קוקען'. אור התורה מעניקים לו עינים אחרות, כי התורה 'מחכימת פתי', והשקפתו משתנית לגמרי.

'פקודי ה' ישרים משמחי לב' (שם ט). ציוויי התורה ודרכי התורה משמחי לב, כי על ידי פקודי ה' האדם תמיד שרוי בשמחה, 'מצות ה' ברה מאירת עינים' (שם), פסוק זה מדבר על המצוות מעשיות.

יש לנו להתבונן, 'שטעלט זיך דא אַ שאלה', בדורנו, ברוך ה' שזכינו לריבוי של בני תורה, בחורים ונשואים, אבל עדיין על פניהם לא נראה ה'משיבת נפש', ואין נראה עליהם ה'משמחי לב', שבא לידי יאוש מחמת זה שנדמה לו שאינו מצליח בעולמו. הוא מתייאש לפי שאינו חי כמו שבן תורה צריך לחיות, כי הוא יודע איך צריך בן תורה לחיות את מהלך חייו, והוא יודע שאינו חי

המידות של 'נקי כפים ובר לבב'. על ידי התנהגות בהכנעה ושפלות, על ידי הרצון לדעת מהו רצון ה', על ידי הרצון לדעת מה הם משפטי ה', רק על ידי כן התורה תיקלט באדם, 'דאן וועט נקלט ווערען די תורה אין דער מענטש', ואז 'ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלוקי ישעו'.

אין לנו מי שחפץ להרבות תורה בישראל יותר מהקב"ה בעצמו. עליו אנו אומרים השבח 'המלמד תורה לעמו ישראל'. אנו אומרים על התורה שהשי"ת נתן לנו ללמוד 'אהבת עולם אהבתנו חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו', הקשר הגדול ביותר של אהבה של הקב"ה לכלל ישראל היא על ידי התורה.

אם השי"ת הוא שחפץ שיהיו מרביצי תורה בישראל, התורה שהשי"ת חפץ בתורה זו, את מי יעמיד במקומות אלו כדי להיות מרביצי תורה, את מי ימנה השי"ת כשליח כדי שילמד תורתו לעמו ישראל, האם ישלחו את אותו שמהפך את התורה כקרדום לחפור בה?!

השליח למסור את תורת ה' ממנה השי"ת מי שזכה לתורת ה', מי שחפצו לדעת

השידוך. או כשיזכה במשרה, 'ווען ער וועט קריגען אַ גוטן דז'אב', שיהיה מגיד שיעור בשיעור חשוב, אזי יהיה אצלו 'משמחי לב', ולא על ידי עצם לימוד התורה, רק על ידי מה שקיבל שיעור גבוה.

אדם זה משתמש בתורה כקרדום לחפור בה. אלא שהרבה פעמים אינם זוכים להנחיל הצלחה, שהבור שביקש לחפור על ידי הקרדום אינו נחפר, 'דער גרוב גראבט זיך עפעס נישט', כי לקח את התורה וביקש לחפור על ידה בור, אלא שהעפר חוזר ונופל אל תוך הבור, ואז הוא בא לידי כעס ורוגז ובא לידי יאוש, 'ווערט ער נארווייז, ווערט ער אויפגערגט, פאלט ער אריין אין יאוש'.

הקרדום אינה פועלת כראוי, ואם כן אין כאן חידוש בזה שחסר ב'משיבת נפש', כי כשהקרדום אינה פועלת כראוי, באים לידי רוגז, ובאים לידי כעס ונופלים אל תוך היאוש, 'ווערט מען נארווייז, ווערט מען אויפגערגט, פאלט מען אריין אין יאוש'.

יש רצון ה' איך צריכים לעסוק בתורה, 'רצון ה' ווי זאל תורה געלערענט ווערען, ומתי התורה נקלטת באדם, רק כשיהיו בו

לאיזה התפעלות, זהו בחינה וראיה שהדיעות וההשקפות שלנו הם מושחתים ומקולקלים.

השי"ת נתן לנו את השנים בעולם הזה בתוך מצב של נסיונות. האבות הקדושים עברו את הנסיונות הקשים ביותר שרק יתכן, אך כשנמצאים במצב של נסיונות הכוח הוא להאמין בה' ולהתחזק בתורה, וזהו השבת הנפש של האדם.

אנו באים להתפעלות כשרואים רופא שמכסה את ראשו ומניח תפילין, אבל מהו החשיבות בזה. האברך הקטן ביותר שעוסק בתורה מתוך הדחק, שאינו יודע מתי יתנו לו את התמיכה, ועדיין עוסק בתורה שהיא משיבת נפש, הרי הוא גדול אלפי פעמים יותר מהרופא שיש לו כיסוי ראש.

הלא רופא זה מרוויח מבני אדם בכל שנה מאות אלפי דאלארען, מה בכך שהוא לובש יארמולקע. אמנם איש זה יקבל שכר על מה שלובש יארמולקע, אבל מהו הגדלות בזה, וכי עליו להיות אפיקורס, הלא הוא מרוויח מדי שנה בשנה מאות אלפי דאלארען, האם יהיה גם מחלל שבת?!

התורה כי רוצה לדעת את משפטי ה', ורוצה לדעת מהו רצון הבורא, והוא יודע שהדרך להשיג שלימות נפשו היא על ידי התורה.

זהו באמת הטעם מה ש'תורת ה' תמימה משיבת נפש', שכן כל בריה כשמשיגה שלימות על פי הטבע שנברא בה, זה נותן בו שיהיה משיבת נפש על פי הטבע. כי על פי חוקי הבריאה, טירדה מביאה את האדם להיפך של משיבת נפש, אבל כשאין לו טירדות, אזי על פי טבע הנברא משיג 'משיבת נפש'.

נפש האדם מישראל משתוקקת לתורה, ולכן 'תורת ה' תמימה', על ידי מה שמעניקים את התורה לנפש, על ידי כן יהיה לה 'משיבת נפש'. אבל אם נותנים לנפש את הקרדום לחפור בו נופל האדם לידי יאוש.

מה שאנו רואים לזעזע גדולים או ביוזעס-לייט גדולים המרוויחים ממון רב, כשהאדם מגיע על ידי זה להתפעלות, זהו ראיה וסימן שהדיעות וההשקפות שלנו הם מושחתים ומקולקלים. כשאנו רואים בעלי מסחר גדולים, יוען מיר זעהן גרויסע ביוזעס לייט, אם אנו באים על ידי זה

כשתקלט בנו התורה שנלמד באופן זה, אזי לא יהיה לאדם ענינים של קשיים בשלום בית, ולא יהיו ענינים של קשיים בחינוך הבנים והבנות, ולא יהיה יאוש ושאר הענינים, שכפי מה שהשי"ת יעמיד לאדם את המצוה, הרי שישאר לו הפתח תקוה שלבסוף יבואו לאורה.

כל הצרות והקשיים יש לו לאדם לפי שאין גדלים כבני תורה, אלא גדלים באופן אחר, 'מיוזאקסט עפעס אנדערשט'. מתי נקלט באדם התורה, מתי גדלים בתורה, רק כשהאדם יהיה 'נקי כפים ובר לבב', כפי מה שהאדם הוא מוכשר לתורה בהשקפות ובנוסח החיים שלו, כך תקלט בו התורה.

ענין זה ראינו אצל רבינו הגאון והצדיק, שתמיד היה אצלו הענין של 'משיבת נפש'. גם כשהיה מוקף בצרות ודאגות עד למעלה ראש, עדיין היה בו הענין של 'משיבת נפש', 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'.

תמיד היה מהלך כשראשו כלפי מטה וליבו למעלה, 'מיט די קאפ אראפ מיט די הארץ ארויף'.

אילו היה אברהם אביו מתקנא באנשים אלו, הרי שלא היה גדל אברהם אבינו ולא היה יוצא ממנו כלל ישראל, שכן נמרוד ואביו תרח עמדו והכניסוהו לאור כשדים, וגם שנים קודם לכן הושיבוהו בבית האסורים, ואילו היה מתקנא בהם, הרי שלא היה יושב בבית האסורים, ולא היו מכניסים אותו לאור כשדים, ולא היה כלל ישראל.

"די תורה אין די יונגע יאהרען, ווען מיר זענען אין ישיבה, דארף די תורה געלערענט ווערען מיט מסורה. און די מסורה איז ווי די אבות, מעשה אבות סימן לבנים. זיך מדבק זיין אין די מעשה אבות, די תורה וועט זיין א תורה של קיימא, און דאס איז תורת ה' תמימה. דאס איז די תורה וואס דער רבונו של עולם וויל פון אונז".

התורה שלומדים בימי הנעורים, כשנמצאים בישיבה, צריכים ללמוד אותה כפי המסורה. והמסורה היינו ההליכה בדרכי אבות, מעשה אבות סימן לבנים, להידבק במעשה אבות, ואז תהיה התורה תורה של קיימא. וזהו תורת ה' תמימה, זהו התורה שהרבנו של עולם רוצה מאתנו.

כח הצדיק ביום הפקידה

כעת ביום הפקידה של האי גאון וצדיק, שלכבודו ולזכרו נאספים כאן, לתת כבוד לתורה, ולזכרו, לתת לו הכרת הטוב ביום הפקידה והתעלות נשמתו. זה ברור שעל ידי מה שנתדבק בו, שמסר את חייו עבור קיומנו ועבור הצלחתנו ועבור כך שנוכה לחיים הנצחיים, ומסר את חייו עד ליומו האחרון עבור זה.

בוודאי שכעת כשהוא נמצא בגנוי מרומים, כשכוחותיו הרבה יותר גדולים ויותר חזקים, ובפרט בזמן הפקידה ועליית הנשמה, כשאנו נתדבק בו, על ידי כן ישתדל ויפעל גם עבורנו.

וכוח ההשתדלות שיש לצדיקים בעליונים גדולה מאוד. כמו שאנו מוצאים שבשעת חורבן בית המקדש הלך ירמיהו להתפלל אצל האבות והאמהות שיפעלו שימנעו את חורבן בית המקדש.

דבר זה ברור, שכשנעלה את זכרונו הקדוש לפני עינינו, וכשנדבק עצמנו בהליכות קדשו, הרי שישתדל בימים אלו עבורינו, ש'רוחי אשר עליך', שרוח ה', רוח הקודש, ההתקרבות לה', שעל ענין זה לחם כל ימיו, ועבור זה מסר נפשו, ידבר אשר שמתי בפיו', הדברי תורה שלימד אותנו הקב"ה, שיהיה 'לא ימוש מפיו זרעך ומפי זרעך ועד מעתה ועד עולם.

זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו

היות שזכינו ב"ה והגליון השבועי מופץ בכמה ערים, יש הזדמנות למי שליבו חפץ לזכות את הרבים ולקחת חבל בהוצאות ההפצה של הגליון בעירו, ויבוא על שכרו.

אפשר לפנות למערכת חידו"ת של רבינו,
למספר טעלעפאן 9 EXT 1-718-854-2290.

בברכה והערכה
מערכת החידו"ת של רבינו